

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

103. త్సృధికశతతమః సర్గః - మాతృదర్శనమ్

|| మాతృదర్శనమ్ ||

వసిష్ఠః పురతః కృత్యా దారాన్ దశరథస్య చ |
 అభిచక్రామ తం దేశం రామదర్శనతర్జితః || 1 ||

రాజపత్న్యశ్చ గచ్ఛంత్యే మందం మందాకినీం ప్రతి |
 దదృశుస్తత్ర తత్తీర్థం రామలక్ష్మణసేవితమ్ || 2 ||

కౌసల్యా బాష్పపూర్ణేన ముఖేన పరిశుష్యతా |
 సుమిత్రామబ్రవీట్థీనా యాశ్చాన్యా రాజయోషితః || 3 ||

ఇదం తేషామనాథానాం క్లిష్టమక్లిష్టకర్తవ్యణామ్ |
 వనే ప్రాకేవలం తీర్థం యే తే నిర్విషయాకృతాః || 4 ||

ఇతః సుమిత్రే పుత్రస్తే సదా జలమతంద్రితః |
 స్వయం హరతి సౌమిత్రీర్తమ పుత్రస్య కారణాత్ || 5 ||

జఘన్యమపి తే పుత్రః కృతవాన్మ తు గర్జితః |
 భ్రాతుర్యదర్థసహితం సర్వం తద్విహితం గుణైః || 6 ||

అద్యాయమపి తే పుత్రః క్లేశానామతథోచితః |
 నీచానర్థసమాచారం సజ్జం కర్త ప్రముంచతు || 7 ||

దక్షిణార్ద్రేషు దర్భేషు సా దదర్శ మహీతలే |
 పితులింగుదిపిణ్యాకం న్యస్తమాయతలోచనా || 8 ||

తం భూమౌ పితురార్తేన న్యస్తం రామేణ వీక్ష్య సా |
 ఉవాచ దేవీ కౌసల్యా సర్వా దశరథస్త్రియః || 9 ||

ఇదమిక్ష్వాకునాథస్య రాఘవస్య మహాత్మనః |
 రాఘవేణ పితుర్దత్తం పశ్యతైతద్యథావిధి || 10 ||

తస్య దేవసమానస్య పార్థివస్య మహాత్మనః |
 నైతదౌపయికం మన్యే భుక్తభోగస్య భోజనమ్ || 11 ||

చతురంతాం మహీం భుక్త్వా మహేంద్రసదృశో విభుః |
 కథమింగుదిపిణ్యాకం స భుంక్తే వసుధాఽధిపః || 12 ||

అతో దుఃఖతరం లోకే న కించిత్ ప్రతిభాతి మా |
 యత్ర రామః పితుర్దద్యాదింగుదీక్షోదమృద్ధిమాన్ || 13 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

103. త్ర్యధికశతతమః సర్గః - మాతృదర్శనమ్

రామేణంగుదిపిణ్యాకం పితుర్దత్తం సమీక్ష్య మే |
కథం దుఃఖేన హృదయం న సౌఖ్యతతి సహస్రధా || 14 ||

శ్రుతిస్తు ఖల్వియం సత్యా లౌకికే ప్రతిభాతి మా |
యదన్తః పురుషో భవతి తదన్నాస్తస్య దేవతాః || 15 ||

ఏవమార్తాం సపత్న్యస్తాః జగ్గురాశ్వాస్య తాం తదా |
దదృశుశ్చాశ్రమే రామం స్వర్గచ్యుతమివామరమ్ || 16 ||

సర్వభోగైః పరిత్యక్తం రామం సంప్రేక్ష్య మాతరః |
ఆర్తా ముముచురశ్రూణి సస్వరం శోకకల్పితాః || 17 ||

తాసాం రామః సముత్థాయ జగ్రాహ చరణాన్ శుభాన్ |
మాతృఽణాం మనుజవ్యాఘ్రుః సర్వాసాం సత్యసంగరః || 18 ||

తాః పాణిభిః సుఖస్పర్శైర్మృద్వంగుళితలైః శుభైః |
ప్రమమార్జూ రజః పృష్ఠాద్రామస్యాయతలోచనాః || 19 ||

సౌమిత్రిరపి తాః సర్వాః మాతృఽస్సంప్రేక్ష్య దుఃఖితః |
అభ్యవాదయతాసక్తం శనై రామాదనంతరమ్ || 20 ||

యథా రామే తథా తస్మిన్ సర్వా వవృతిరే స్త్రియః |
వృత్తిం దశరథాజ్ఞాతే లక్ష్మణే శుభలక్ష్మణే || 21 ||

సీతాఽపి చరణాంస్తాసాముపసంగృహ్య దుఃఖితా |
శ్వశ్రూణామశ్రుపూర్ణాక్షీ సా బభూవార్గతః స్థితా || 22 ||

తాం పరిష్పజ్య దుఃఖార్తాం మాతా దుహితరం యథా |
వనవాసకృశాం దీనాం కౌసల్యా వాక్యమబ్రవీత్ || 23 ||

విదేహరాజస్య సుతా స్తుషా దశరథస్య చ |
రామపత్నీ కథం దుఃఖం సంప్రాప్తా నిర్జనే వనే || 24 ||

పద్మమాతపసంతప్తం పరిక్లిష్టమివోత్పలమ్ |
కాంచనం రజసా ధ్వస్తం క్లిష్టం చంద్రమివాంబుదైః || 25 ||

ముఖం తే ప్రేక్ష్య మాం శోకో దహత్యగ్నిరివాశ్రయం
భృశం మనసి వైదేహి వ్యసనారణిసంభవః || 26 ||

బ్రువంత్యామేవమార్తాయాం జనన్యాం భరతాగ్రజః |
పాదావాసాద్య జగ్రాహ వసిష్ఠస్య చ రాఘవః || 27 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

103. త్వుభికశతతమః సర్గః - మాతృదర్శనమ్

పురోహితస్యాగ్నిసమస్య వై తదా బృహస్పతేలింద్ర ఇవామరాధిపః |
ప్రగృహ్య పాదౌ సుసమ్మృద్ధతేజసః సహైవ తేనోపవివేశ రాఘవః || 28 ||

తతో జఘన్యం సహితైః సమంత్రిభిః పురప్రధానైశ్చ సహైవ సైనికైః |
జనేన ధర్మజ్ఞతమేన ధర్మవా న్ఉపోపవిష్టో భరతస్తదాగ్రజమ్ || 29 ||

ఉపోపవిష్టస్తు తథా స వీర్యవా న్తపస్వివేషేణ సమీక్ష్య రాఘవమ్ |
శ్రీయా జ్వలంతం భరతః కృతాంజలిః

యథా మహేంద్రః ప్రయతః ప్రజాపతిమ్ || 30 ||

కిమేష వాక్యం భరతోఽద్య రాఘవం ప్రణమ్య సత్యత్య చ సాధు వక్షతి |
ఇతీవ తస్యార్యజనస్య తత్త్వతో బభూవ కౌతూహలముత్తమం తదా || 31 ||

స రాఘవః సత్యధృతిశ్చ లక్ష్మణో మహానుభావో భరతశ్చ ధార్మికః |
వృతాః సుహృద్భిశ్చ విరేజిరధ్వరే యథా సదస్యైః సహితాస్తయోఽగ్నయః ||33||

ఇత్యార్ద్రే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకియే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే
త్వృత్తరశతతమః సర్గః || 103 ||

